

ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดลำปาง

กองวิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืด กรมประมง

ปลากดเหลือง (ชื่อวิทยาศาสตร์ *Hemibagrus filamentus*)

ลักษณะทั่วไป ปลากดเหลืองเป็นปลาน้ำจืดที่ไม่มีเกล็ด ลำตัวกลมยาว หัวค่อนข้างแบนและเรียวยาวเป็นรูปกรวย (conical) กระดูกท้ายทอยยาวถึงโคนครีบหลัง ตาไม่มีหนังปกคลุม ปากกว้าง มีฟันซี่เล็กๆ สันปลายแหลมเป็นกลุ่มหรือแผ่นบนขากรรไกรบนและล่างบนเพดานปากซึ่งรองสันเล็กปลายแหลม มี 15 ซี่ มีหนวด 4 คู่ คือ ที่บริเวณจมูก ริมฝีปากบน ริมฝีปากล่าง และได้คางอย่างละ 1 คู่ ซึ่งหนวดคู่แรกและหนวดคู่สุดท้ายจะมีความยาวสั้นกว่าคู่ที่สองและคู่ที่สาม อุณหภูมิชอบอาศัยอยู่ตามพื้น

ห้องน้ำที่เป็นแอ่งหินหรือพื้นดินแข็งน้ำค่อนข้างใสมีกระแสน้ำไหลไม่แรง พบอยู่ในระดับความลึกตั้งแต่ 2 - 40 เมตร

การเพาะพันธุ์ และปริมาณฮอร์โมนที่ใช้เพาะพันธุ์

ปลาวางไข่ได้เกือบตลอดทั้งปี ส่วนใหญ่ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนตุลาคมของทุกปีในแม่น้ำเจ้าพระยา สำหรับภาคใต้ตอนล่างฤดูผสมพันธุ์วางไข่อยู่ในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนพฤศจิกายน การเลี้ยงเพื่อขุนปลาให้เป็นพ่อแม่พันธุ์มี 2 รูปแบบ คือ

- บ่อดิน ควรมีความลึก 800-1,600 ตารางเมตร อัตราการปล่อยปลา 1-2 ตัวต่อตารางเมตร
- กระชัง ควรเป็นกระชังอวนโหลี่ ขนาดตา 2-3 เซนติเมตร ขนาดกระชังกว้าง 5 เมตร ยาว 5 เมตร ลึก 2.5 เมตร อัตราการปล่อยปลา 50 - 100 ตัวต่อกระชัง

ปลาเพศเมียที่มีไข่แก่ สังเกตจากส่วนท้องจะบวมเป่งและนิ่ม ช่องเพศมีสีชมพูเรื่อๆ ปลาเพศผู้ อวัยวะเป็นดิ่งแหลมยื่นยาวออกมาไม่ต่ำกว่า 1 เซนติเมตร พ่อแม่ปลาที่ใช้ควรมีน้ำหนักตั้งแต่ 450 กรัม หรือเป็นปลาที่มีอายุไม่ต่ำกว่า 18 เดือนขึ้นไป โดยปกติแล้วแม่พันธุ์ปลาจะมีน้ำหนักมากกว่าพ่อแม่พันธุ์ปลา

- ฮอร์โมนที่ใช้ในการฉีดเร่งให้แม่ปลามีไข่แก่ และพ่อปลามีน้ำเชื้อสมบูรณ์ ปัจจุบันนิยมใช้ฮอร์โมนสังเคราะห์ (synthetic hormone, LHR Ha) ซึ่งมีชื่อทางการค้าว่า ซูพรีแฟค (Suprefact) ร่วมกับสารระงับการทำงานของระบบหลังฮอร์โมน คือ โดมเพอริโดน (Domperidone) หรือมีชื่อทางการค้าว่า โมทีเลียม (Motilium) โดยฉีดกระตุ้นทั้งพ่อและแม่ปลา แม่ปลาฉีดซูพรีแฟคเข็มแรกในอัตรา 5 - 7 ไมโครกรัมร่วมกับโมทีเลียม 5 มิลลิกรัม ต่อปลา 1 กิโลกรัม เข็มที่สองห่างจากเข็มแรก 6 ชั่วโมง ฉีดซูพรีแฟคอัตรา 15 - 20 ไมโครกรัมร่วมกับโมทีเลียม 5 มิลลิกรัมต่อปลา 1 กิโลกรัม ส่วนพ่อปลาฉีดซูพรีแฟคในอัตรา 5 ไมโครกรัมร่วมกับโมทีเลียม 5 มิลลิกรัม ต่อปลา 1 กิโลกรัม ทั้งนี้แม่ปลาพร้อมที่จะรีดไข่ผสมน้ำเชื้อหลังจากฉีดน้ำยาเข็มที่ 2 ประมาณ 6-8 ชั่วโมง ถ้าหากปลาพ่อปลาอยู่ในสภาวะสมบูรณ์เพศเต็มที่ที่ไม่จำเป็นต้องฉีดฮอร์โมนกระตุ้นก็ได้ นำไข่ผสมกับน้ำเชื้อไปโรยบนตะแกรงมุ้งเขียวที่วางสูงจากพื้นบ่อซีเมนต์ ประมาณ 5 เซนติเมตร โดยมีน้ำไหลผ่านตลอด ปลาฟักเป็นตัวภายใน 48 ชั่วโมง จึงย้ายไปบ่ออนุบาล

การอนุบาล

เมื่อปลาฟักออกเป็นตัวนำไปอนุบาลในบ่อซีเมนต์ขนาด 50 ตารางเมตร ระดับน้ำลึก 20 - 30 เซนติเมตร อนุบาลได้ 1,000 - 2,000 ตัวต่อตารางเมตร ให้ออกซิเจนตลอดเวลา อาหารลูกปลาในสัปดาห์แรกเป็นอาหารที่มีชีวิต ได้แก่ ไส้แดง หรืออาร์ทีเมีย จนกระทั่งลูกปลามีอายุ 8 - 10 วัน จึงเริ่มฝึกให้กินอาหารผสมพบได้แก่ เมล็ดบดผสมวิตามินและแร่ธาตุ ส่วนปริมาณการให้อาหารจะให้น้อยๆ แต่บ่อยครั้ง ในระยะนี้อาจผสมยาปฏิชีวนะกับอาหารในอัตรา 3 กรัมต่ออาหาร 1 กิโลกรัม เพื่อป้องกันโรค โดยให้วันละ 1 ครั้ง ติดต่อกัน 5 - 7 วัน ระดับน้ำในบ่ออนุบาลลูกปลาวัยอ่อนระยะแรกประมาณ 20 - 30 เซนติเมตร และค่อยๆ เพิ่มปริมาณน้ำเป็น 50 เซนติเมตร เมื่อเริ่มให้อาหารผสมจำพวกเมล็ดบดและส่วนผสม ทั้งนี้ การทำความสะอาดพื้นบ่อเป็นสิ่งจำเป็นมาก โดยดูดตะกอนพื้นบ่อเปลี่ยนถ่ายน้ำประมาณ 1 ใน 3 ของบ่อ และเพิ่มปริมาณน้ำให้เท่าเดิมในช่วงนี้

การเลี้ยงในบ่อดิน

การเลี้ยงในบ่อดินขนาด 2 ไร่ จำนวน 2 บ่อ ของเกษตรกรกึ่งอำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา ในอัตราการปล่อยปลาขนาดความยาว 15 - 17 เซนติเมตร น้ำหนักกระหว่าง 22 - 42 กรัม ตารางเมตรละ 1 ตัว หรือไร่ละ 1,600 ตัว โดยให้อาหารจำพวกปลาเบ็ดสับผสมวิตามินและแร่ธาตุ ใช้ระยะเวลาในการเลี้ยงประมาณ 7 เดือน จึงจับปลาจำหน่าย ได้น้ำหนักปลาทั้งสิ้น 2,125 กิโลกรัม เป็นผลผลิตไร่ละ 1,062.5 กิโลกรัม น้ำหนักตัวระหว่าง 400 - 500 กรัม (ประมาณ 2.4 ตัว/กิโลกรัม) ได้ปลา 5,110 ตัว อัตราการรอดตาย 79.82 เปอร์เซ็นต์ โดยใช้ปริมาณอาหารทั้งหมด 9,562 กิโลกรัม มีอัตราแลกเนื้อ (FCR) เท่ากับ 2 : 4.5

บ่อ	จำนวนที่ปล่อย (ตัว)	น้ำหนักเมื่อปล่อย (ตัว)	จำนวนปลาที่รอด (ตัว)	อัตราการรอด (%)	น้ำหนักเฉลี่ย (กิโลกรัม)	น้ำหนักรวม (กิโลกรัม)
	3,200	15.41	2,548	73.38	419.50	985
	3,200	15.80	2,760	86.25	413.00	1,140
เฉลี่ย	3,200	15.60	2,654	76.80	406.25	1,062.5